

darbībā ar dažādām institūcijām, un ir būtiski panākt pilnīgu skaidrību par to, kā ārkārtas situācijā notiek preču kustība no ražotāja līdz patērētājam. Šajā procesā tiek ņemta vērā arī Ukrainas kolēģu pieredze. Pieņēmums, ka Latvijas ražotāji nespēj nodrošināt pilnīgu pārtikas neatkarību robežu slēgšanas gadījumā, nav pamatots.

RACIONĀLA PIEEJA, NEVIS LOZUNGI

LOSP uzsver, ka visas iesaistītās puses apzinās Eiropas Savienības zaļā kursa esamību un klimata pārmaiņas izjūt ikviens lauksaimnieks. Klimats mainās, un lauksaimnieki tam pielāgojas – tiek modernizēta tehnika, uzlaboti ražošanas procesi, ieviesti risinājumi, kas mazina ietekmi uz apkārtējo vidi. Taču šādai pielāgošanai ir nepieciešams laiks, resursi un pārdomāti, tālredzīgi lēmumi gan Latvijas, gan Eiropas līmenī.

Absolūti neviens lauksaimnieks nenoliedz klimata pārmaiņas, taču uz tām ir jāskatās racionāli. LOSP norāda, ka nereti publiskajā telpā izskan aicinājumi slēgt vienu vai otru tautsaimniecības nozari, ignorējot šo nozaru pienesumu. Lauksaimniecības produkti nodrošina sabiedrības apgādi ar pārtiku, rada eksportu, nodrošina darba vietas – it īpaši reģionos – un palīdz saglabāt nacionālos produktus gan šodien, gan nākotnē. Tā ir būtiska vērtība visai tautsaimniecībai, un šos aspektus nevar analizēt atrauti vienu no otra.

Izaicinājumi pastāv tehnoloģiju pielāgošanā, un tie lielā mērā saistīti ar finansējuma pieejamību. Tajā pašā laikā darbs un līdzekļi, kas līdz šim ieguldīti jaunās tehnoloģijās, ir bijuši milzīgi. To nevar vērtēt tikai naudā – tas ir arī laiks un apjomīgs darbs, ko lauksaimnieki jau ir ieguldījuši un turpina ieguldīt.

Analizējot lauksaimniecības ietekmi uz klimata pārmaiņām, LOSP uzsver, ka bieži tiek vērtēts tikai kopējais globālais emisiju apjoms, nenodalot Latviju, Eiropu un pārējo pasauli. Kamēr Eiropa cenšas iespējami strauji sasniegt klimatneitralitāti, citos kontinentos atkritumi joprojām tiek izgāzti upēs un dedzināti, radot melnus dūmus. Vienlaikus netiek pienācīgi izvērtēts, cik būtiski pieaugtu transporta emisijas, ja lauksaimniecības produkti tiktu ievesti no citām valstīm.

Lauksaimniecības nozaru slēgšana ne tikai palielinātu emisijas citviet,

bet arī grautu tautsaimniecību un neatgriezeniski iznīcinātu vietējo ražošanu. Šādā situācijā Latvija nespētu pabarot pati sevi. Valsts, kas nespēj sevi nodrošināt ar pārtiku, ir ārkārtīgi apdraudēta, jo pārtikas nodrošinājums ir nacionālās drošības jautājums.

Ja tiek piedāvāts slēgt kādu nozari, ir jāatbild uz jautājumu – kas nāks tās vietā? Praksē alternatīvas bieži netiek piedāvātas, jo realitātē to vienkārši nav.

VAJAG CENTRALIZĒTU SISTĒMU

Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas valdes priekšsēdētāja Rolanda Feldmaņa ieskatā šajā jautājumā nepieciešams raudzīties daudz plašāk nekā tikai uz saražoto kaloriju apjomu. Viņš *Likumam un Taisnībai* saka: “Pašlaik Latvija spēj nodrošināt iedzīvotājus ar kalorijām, taču būtiskais jautājums ir par veselīgas un sabalansētas diētas nodrošināšanu, īpaši ilgtermiņā. Šobrīd Latvijā nav pietiekami attīstītas ne ražošanas, ne uzglabāšanas jaudas, lai ilgstoši nodrošinātu pilnvērtīgu uzturu visās produktu grupās.

Vienlaikus ir vairākas nozares, kurās Latvija ir pārliecinošs eksportētājs – tiek eksportēts svaigpiens, graudi, medus, kā arī ogas. Tas nozīmē, ka būtiska daļa izejvielu tiek izvestas no valsts, nevis pārstrādātas uz vietas. Šo situāciju būtu iespējams uzlabot ar mērķtiecīgiem publiskajiem iepirkumiem, īpaši veicinot vietējo dārzenū, augļu un piena produktu iegādi. Tās palielinātu pieprasījumu pēc vietējās produkcijas un vienlaikus veicinātu vietējās pārtikas pārstrādes attīstību. Tāpat būtu nepieciešams izveidot centralizētu pārtikas noliktavu sistēmu – valsts pārtikas rezerves.”

IZVĒLES STARP CENU UN VIDĪ

Rolands Feldmanis uzsver, ka pret-runā starp Eiropas Savienības zaļo kursu un intensīvu lauksaimniecību nepārprotami pastāv. Lai saražotu vairāk pārtikas par zemāku cenu, ir nepieciešams intensīvāk izmantot zemi – nereti to degradējot vai izmantojot sintētiski radītu mēslojumu, nevis organiskos dzīvnieku vai augu izcelsmes mēslus. Savukārt bioloģiskā saimniekošana un dabiskāku izejvielu izmantošana nozīmē augstākas ražošanas izmaksas, dārgāku produkciju un nereti arī mazākas ražas.

Viņš norāda, ka pieprasījums pēc kvalitatīvākas un dārgākas pārtikas ir tieši atkarīgs no iedzīvotāju ienākumu līmeņa. Pieaugot pasaules iedzīvotāju skaitam un notiekot kapitāla koncentrācijai, turīgākie iedzīvotāji kļūst vēl turīgāki, savukārt mazāk turīgie patērētāji meklē lētākas kalorijas. Šīs lētākās kalorijas netiek ražotas videi draudzīgā veidā. Rolanda Feldmaņa ieskatā risinājums būtu vai nu ienākumu izlīdzināšana, vai arī kvalitatīvākas pārtikas ražošanas subsidēšana.

LATVIJAS EMISIJAS EIROPAS LĪMENĪ – NIECĪGAS

Latvijas ogļskābās gāzes emisijas uz vienu iedzīvotāju ir vienas no zemākajām Eiropā. Latvijā tās ir 3,48 tonnas uz vienu iedzīvotāju, kamēr Eiropas vidējais rādītājs ir 5,6 tonnas. Lietuvā šis rādītājs sasniedz 4,6 tonnas, bet Igaunijā – pat 8,4 tonnas uz vienu iedzīvotāju.

Latvija ražo ļoti kvalitatīvu pārtiku, taču tā nav lēta. Rolands Feldmanis norāda, ka Latvija nav izvēlējusies Polijas ceļu, kur ražošana ir intensīvāka, ar augstākām emisijām un mazāku regulējumu. Šī pieeja Polijai ļāvusi kļūt par vienu no nozīmīgākajiem pārtikas piegādātājiem Eiropā. Tajā pašā laikā Latvija arvien biežāk importē pārtiku no Polijas, tādējādi izspiežot no tirgus savu produkciju.

Rolands Feldmanis uzdod retorisku jautājumu – vai Latvija var atļauties tik dārgu zaļo kursu, vai tomēr tas būtu jāierobežo? Vai Latvijas iedzīvotāji, ņemot vērā esošo ienākumu līmeni, ir gatavi par to maksāt? ●

ELMĀRS BARKĀNS

Projektu *Klimata kurss – SIA Izdevniecība Rīgas Viļņi* sabiedrības izpratnes veicināšanas kampaņa par klimatneitralitāti un zaļo enerģiju Latvijā finansāli atbalsta emisijas kvotu izsolišanas instruments.